

Kis morzsákból időtállót

A Magyarokanizsai Jazz fesztivál idén tizenegyedik alkalommal kerül megrendezésre. Bicskei Zoltánt, a fesztivál szervezőjét, művészeti vezetőjét kérdeztük arról, honnan a fesztivál ötlete, hogyan alakult ki a formája, és nem utolsósorban arról, miért járnak vissza e Tisza-parti kisvárosba a világhírű művészek.

■ **Tizenegyedik éve adtok otthont néhány napra a világ művészeinek és az ide látogató közönségnek. A dzsessz világában találkoztak a művészetek. Hogy alakult ki a fesztivál formája?**

– Erdemes lett volna leírni a kezdeteitől, hogy néha milyen megröbáltatások árán szerveztük a fesztivált. De mégsem ezekre a gáncoskodó, kicsinyes, vidékies keresztbetevésekre emlékszünk, hanem azokra a remek muzsikákra, színházakra, kiállításokra, amelyek „megtörténtek” ez alatt az egy évtized alatt. Egyik franciaországi barátom úzente nemrég, hogy örüljünk az ilyen események minden pillanatának, mert nagyon ritka, hogy kizárólag művészeti szándékkal szervezik ezeket a rendezvényeket. Ma már az üzlet, a különféle giccses áru-szemponatok uralják a művészeti fesztiválokot. A magyarokanizsai fesztivál kivétel ez alól, és azt gondolom, igazából nem is vagyunk tudatában annak, hogy mit jelent ez rendezvény a számunkra, hogy milyen kultúrtörténeti eseménynek vagyunk részesei. Remélem, hogy egyszer majd a zenetörténet ezt helyre rakja.

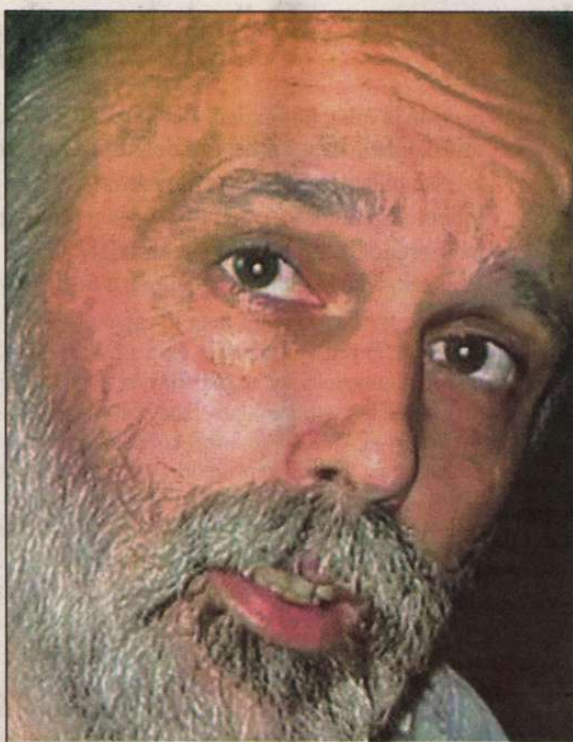
Az idén, a 11. fesztivál ideje alatt különösen fontos dolgok történnek itt. A legkiemelkedőbb, ami a jövőt érinti, az új Nagy József központ építése. Ennek teljes neve Regionális Kreatív Műhely – Nagy József, Magyarokanizsa. A telkeket már megvettük, az alapkövetéssel szeptember 8-án lesz, az építkezés pedig ősszel kezdődik, és a tervek szerint a központ 2007-ben nyílik meg. Ezzel Kanizsa valóban regionális központtá válik, nagyobb körzetet fog mozgósítani, hiszen nem csak színházzal és mozgással foglalkozik majd a társaság. A japán maszkkészítés, a magyar énekbeszéd, az irodalom, a képzőművészet, a filmművészet is helyet kap benne. Mindezek mellett oktatóműhely is lesz az intézmény.

■ **Sokan tartanak attól, hogy egy ilyen sokrétű tevékenységet folytató kulturális intézmény nagy egy ekkora városnak, hogy anyagilag teher lehet.**

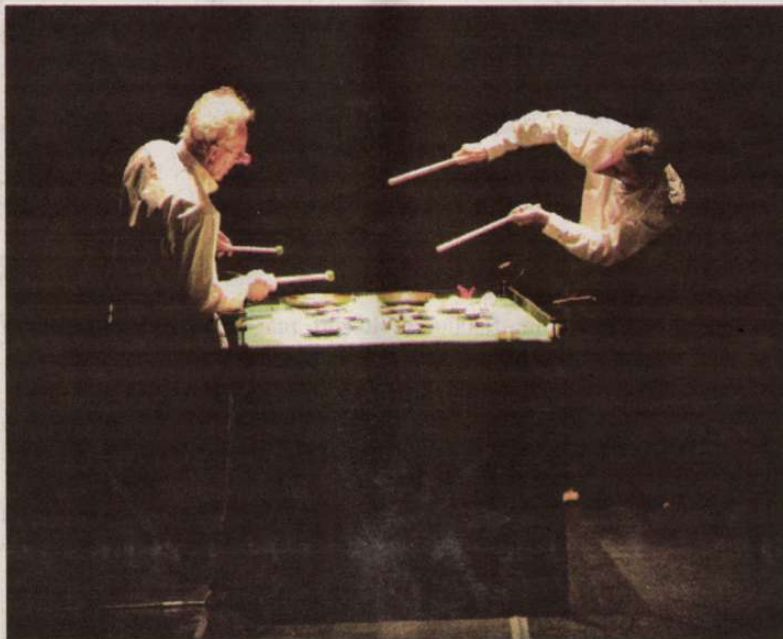
– Komoly anyagi segítséget jelent ez egy kisvárosnak. Kanizsa ezzel egy nagy központtá nőhet ki. Magunk is láttuk, amikor az elmúlt két évben két önálló darabnak voltunk szervezői, producerei, hogy micsoda visszhangot keltek ezek az előadások Európa több országában. Azt is láttuk, hogy milyen erőket mozgósított szervezésileg ebben a kisvárosban, és ez bizony anyagi segítséget is jelent. Hiszen ezekben az előadásokban nincs kanizsai pénz, mi ide csak hoztunk. És ez a központ is – mindemellett, hogy szellemi centrum lesz – pénzt fog hozni ide. Nem kell megijedni a mai kisszerű gondolkodóktól, hogy bizony a kultúra pénzt visz. Nagy József nemzetközi együttműködéssel dolgozik. A legújabb produkcióját már szervezzük, hat országgal közösen csináljuk, és 2007-ben lesz a bemutatója mind a hat országban.

■ **Honnan indult el ez a nagy mozgás, honnan az ötlet?**

– Semmi másból nem indult ez ki, mint egy kanizsai fiatallembertől, aki mindazt, amit a gyermekkorától magában hordozott, azt kinövesztette. És ez érdekli az egész világot. Ezért van az alapkövetésselnek jelentős értéke. Nem véletlen az sem, hogy Nagy József idei elő-

Bicskei Zoltán

„Megfoghatatlan titok és erő lappang a Csodakút környékén. Ebben kéredzkedtem én be. Maga a táj és az élővilág sugall egy sajátos ritust. Ezeket az élményeket próbáltam meg „lerezegni” és színpadi formává oldani.”

(Nagy József)

A fesztivál programja

Szeptember 7-én este fél nyolckor *Naphirály* című képzőművészeti kiállítás megnyitójával kezdődik a hagyományos Jazz és improvizatív zenei fesztivál Magyarokanizsán. A tárlatot Léphaft Pál, a Magyar Szó munkatársa, karikatúristája nyitja meg. Ezt követően a Művészetek Háza nagyszínpadán este 8 órától *Szertartászene a Naphirály tiszteletére* címmel a Magyar Királyi Udvari Zenekar hangversenyt kísérheti végig a nagydíjnyertes. Másnap, szeptember 8-án, már a kora reggeli órákban izgalmas koncertnek lehetnek szem- és fültanúi mindazok a zenerajongók, akik kilátogatnak a magyarokanizsai piacra. Igazi afrobalkáni ínycsalat kerül (nem csak) a piacozók kosarába Bulátovity Gabriel, Révész Róbert és Emmanuel Senya jóvoltából, akik egyben hivatalosan is megnyitják az idei fesztivált. Formációjuk neve: **Mehari Garoba**. Este nyolc órakor a Művészetek Házában egy régi ismerőst üdvözölhetnek a fesztiválra visszatérő vendégek. Nagy József színdarabjai sokszínű varázsolják a Csend városát. Az idén *Utolsó tájkép* címet viseli előadása, s a litván jazzdobos Vladimir Taraszov társaságában fog fellépni. Csütörtökön, szeptember 9-én a Jovan Jovanović Zmaj Általános Iskola udvarában 11 órai kezdettel a legkisebbek is kivehetik részüket a fesztiváli zsongásból. A győri Gabayda bábszínház *Csodakút, avagy az élet vize* című előadását tekinthetik meg az iskolások. Erre az előadásra a belépés díjtalan. Este 8 órától viszont először Szabó Sándor magyarországi gitárvirtuóz zenéjében gyönyörködhetnek a zenerajongók, sőt magában a zenész hangszerében is, mivel 16 húrú gitárjával egyedülálló a maga nemében. Őt követi a **Bolyki Brothers** szintén Magyarországról, majd pedig **Tűzkő Csaba** együttese zárja a csütörtöki napot. Pénteken igazi világsztárt köszönthet a fesztivál közönsége Archie Shepp személyében. A free jazz élő legendája a nem kevésbé legendás Dresch Kvartettel lép fel közösen este 8 órától a Művészetek Házában. Minden este 11 órától Newport Jazz filmekkel kalauzolják el a szervezők az érdeklődőket a Művészetek Háza előcsarnokában.

■ hszolt

„A ritmus, a világ lüktető, élő hálózata – energiaszövet, amelynek mindnyájan egy-egy csomója, fonata vagyunk.”

(Szabados György)

adása a kanizsai Csodakútról, a kúthoz való viszonyáról szól. És ez a másik nagyon fontos eseménye az idei fesztiválnak, Az utolsó tájkép című színházi bemutató.

Szabados György ősbemutatójának pedig zenetörténeti jelentősége van. Az előadás felújított változata a tizenöt évvel ezelőtt már bemutatott darabnak, a címe: Szertartászene királyunk, a Nap tiszteletére. Műfaját elég nehéz meghatározni, a szimfonikus kifejezés is félrevezető, mert annyi minden érhető tetten ebben a műben. 34 tagú zenekar adja elő a szerző vezényletével, öt országból jöttek össze külföldi magyar zenészek, de szerbiai muzikusok is részt vesznek az előadásban. Zenetörténeti jelentőségűnek tartom, mert olyan pillanatban történik, amikor az európai zene az út-

ját keresi. Ebben a műben és Szabados életművében már régóta biztos állítás van, meghozza a magyar gondolkodás, a magyar zenei anyanyelv mentén való haladás. Ez olyan mély gyökéretű, hogy képes összefogni az olyan tág világokat, mint a gregorián, az ortodox énekmód, az európai középkori zene, a távol-keleti gagaku, a gamelan zene, a jazz zene, a népzene. Olyan témája van, amely szintén perdöntő most, amikor a civilizációváltást éljük. A mi civilizációnk mindig csak elvesz, ezzel szemben a Nap – égi királyunk – csak ad. A megújulást pontosan ebben az önzetlen

magatartásban lehet keresni. Szomorú, hogy ez az előadás Magyarországon nem kellett senkinek. Nálunk viszont ez lesz a jövő évi szerbiai magyar Kulturális Évad bevezető koncertje is.

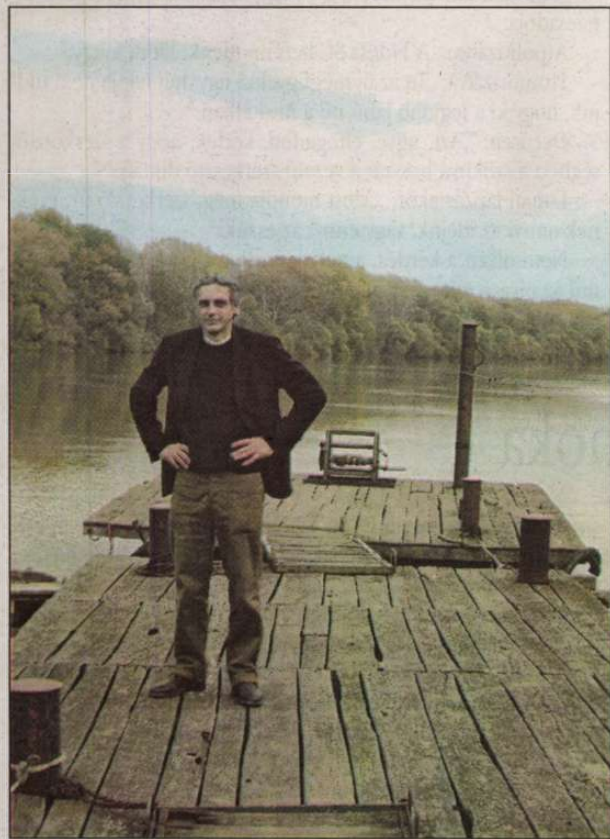
■ **Mivel vonzóak ide a világhírű művészek? Mi a magyarázata annak, hogy már tíz éve folyamatosan visszajárnak ebbe a Tisza-parti kisvárosba?**

– Hosszú évek művészi kapcsolatai ágaznak széjjel. Sok művésszel már korábban, az újdéki jazz napokon megismerkedtünk. Az a világ, amelyet már az imént érintettünk, és amely csak a művészeti értékekre hagyatkozik, az vonzza ide az embereket. Örülnek, hogy van még egy ilyen tiszta kis sziget, ahol hasonló érintésű gondolatokkal tudnak találkozni. Keleten egyébként találhatóak még ilyen helyek, vannak nagyon jó grúz, japán, török találkozási terek. Nyugaton már kevésbé van erre lehetősége a művészeknek.

■ **A sok év alatt sok embert megmozgatott a magyarokanizsai fesztivál. Látod-e ennek a hatását?**

– Magam is az ötven felé közeledek, és hajlok arra, hogy ilyenkor az ember keservesebbnek ítéli meg a világot, mint ami. Nem tudom megmondani, hogy hatott-e, és ha igen, akkor hogyan. Az biztos, hogy befogadóbbá, árnyaltabbá teszi az embereket a kultúra megismerése, mint a mindennapi életüket meghatározza. Csak nagyon keveseknek adatik meg ez a képesség. Volt egy nagyon összetartó, nagyon művelt baráti társaság, mintegy ötven ember. Jött a háború, és mindenki szétszaladt. Tehát nem ért semmit, amit előtte csináltunk. Ez olyan próbatétel volt, amiből leszűrhettem néhány dolgot. Ma sem vagyok derűlátó. Viszont a dolgunkat tenni kell, akármi történik, mert ha mindent maga alá temet ez az összedőlő civilizáció, akkor csak az marad meg, ami örökérvényű és állandó. Ha csak kicsi kis morzsákat tudunk hozzátenni ahhoz, ami időtálló, az fontos lesz. Nem nekünk. Az emberiségnek.

■ GRUIK Ibolya

„Mióta felfedeztem, hogy a személy emelkedése a teremtés színpadán paradox és bizonytalan és titok, rögzítettem magam a színpadi térhez. De mire is figyelek én ebben a térben? Az élőlények finom viszonyára. A lények képére. Vagy inkább arcukat, lényükre, s nem a festői jelentésükre. Bár lehetséges, hogy a lények látványa is egyszerű testi érzékenységen alapul, amely gyakran eredményez kétértelmű helyzeteket, bizonytalan gondolatmeneteket.

Mitől nyeri mélységét az alkotói nyelv, amely egyszerre közeli és mégis idegen, és amit megoszt velünk az emelkedő függöny? Miről szól ez a nyelv? Miről beszél ez a nyelv? Talán bizonyos igazság rejtezik minden álarcunk és mozdulatunk mögött. Igazság, amelyről az ember, ha nem kényszerül megszólalásra, inkább hallgat.”

(Nagy József)

„Soha nem akartam megtagadni, hogy itt születtem, és itt élek: ezt tekintem a sorsomnak, amit hol örömmel, hol bánattal élek meg. Azt az életet élem, amit ez az ország fel tud kínálni, együtt a jó és a rossz hagyományával. És ennek a népnek megvan a maga zenekultúrája, ugyan az aranykor, amit az erdélyi muzikusok valamelyest még őriznek, már mulandóban van. De akkor is, az a fajta lelkiület, ami a magyar népzenét jellemzi, az egy nagyon fontos lelkiület, és én erre szeretném a zenémet építeni, ezért merem óvatosan kijelenteni, hogy magyar dzsesszt játszom.”

(Dresch Dudás Mihály)